

ուրիշ շատ մարդիկ ալ դիտեցին, եւ մտածելով թէ ո՛րչափ մօտ էինք այն իրիկունը գիսաւորին. կարժէ ուշադրութեամբ քննել թէ արդեօք երկրիս գիսաւորի մի մօտ եղածէն կրնա՞յ այսպիսի լոյս մի երեւիլ: Եթէ այս տեսակ լուսաւորութիւն տեսնուեր է ընդհանրապէս երկրիս ամէն կողմը, այս դիպուածը անշուշտ նշանակութիւն մի կունենայ: Զորեքշաբթի կէս գիշերուն գիսաւորը 100 աստիճանի էր»:

Երկրորդ օրը թայմզ լրագիրը հետեւեալ նամակը հրատարակեց.

«Արգոյ հրատարակիչ թայմզ օրագրի.

«Պ. Հայնտի յունիսի 18-ին իրիկունը համար արած դիտողութեան պատասխանելով՝ կխնդրեմ որ հրատարակէք, թէ նոյն լուսաւորութիւնը պատահեցաւ նաեւ այս տեղ զարմանալի կերպով: Երկինքը դեղնագոյն կերեւնար՝ ինչպէս որ կլինի հիւսիսային արշալուսոյ երեւելու ժամանակ. բայց այս լուսաւորութիւնը միանգամայն փայլուն եւ տարածուած էր: Արեւը, թէ եւ երկինքը անամպ էր, կարծես թէ տկար լոյս մի կուտար: Արեւը մտնելէն առաջ՝ ժամը ութին քառորդ մնացած՝ գիսաւորը լաւ կերեւէր. իսկ հետեւեալ իրիկունները ժամ մի յետոյ կտեսնուէր:

«Առանց մտքէս անգամ անցնելու թէ գիսաւորին պոչին մէջ փաթեցուեր եմք՝ զարմացած մնացի այն երկնային երեւութիւն վրայ: Իմ այն օրուան համար նշանակած դիտողութեանցս մէջ այսպէս

գրեր եմ. Անսովոր լոյս դեղին եւ փայլուն, զոր հիւսիսային արշալոյս կանուանէի՝ եթէ դեռ ցորեկ չլինէր:

«Ե. Յ. ԼՈՎ.

«Դիսարսն Հայփոյս - Հաւս:»

Ըսել է թէ ըստ անգղիացի աստղաբաշխից հաւանական է որ երկիրս գիսաւորին պոչէն անցաւ, եւ մեք ամենեւին չիմացանք: Ասկէ վերջը կրնամք վստահ լինել թէ երկրիս այս թափառական աստղերուն հետ զարնուելէն վախ չկայ:

Այն գիսաւորը երկնքին երեսը երեւնալուն պէս՝ մարդիկ սկսան այլ եւ այլ կարծիքներու երթալ եւ զանազան գուշակութիւններ անել: Ոմանք, այսինքն վախկոտները, կսպասեն տեսնելու եւ լսելու սարսափելի դիպուածներ, արիւնահեղ պատերազմներ, եւ այլն. ոմանք ալ յոյս ունին որ գինին առատ եւ ազնիւ լինի այս տարի: Այս երկու տեսակ մարդիկն եւս կսխալին. գիսաւորը երկրիս երեսն եղած բաներուն վրայ ամենեւին ազդեցութիւն մի չունի: Գիսաւորը կրնայ երեւիլ այնպիսի ժամանակ որ երկրիս վրայ երեւելի դիպուածներ կպատահին, բայց ոչ երբէք կրնայ այն դիպուածներուն պատճառ լինել: Երկիրս ու երկինքը, բաց ի ձգողութեան օրէնքէն, իրարմէ բոլորովին անկախ են. իսկ այն սնոտիապաշտութիւնները հին ժամանակի աստեղագիտութեան ցաւալի մնացորդներն են. աղէկ որ անոնք եւս երթալով կպակսին ամենայն ազգաց մէջ:

Մ Ա Ն Ր Ա Լ Ո Ւ Ր Ք

ԳԱՂՂՈՅ ՀԱՄԲԵՐՆ ՈՒ ԿՈՅՐԵՐԸ.

Վերջին տեղեկութեանց նայելով, Գաղղիոյ մէջ այժմ կգրտնուին 21 հազար 576 խուլ եւ համր, 12 հազար 325-ը մանչ՝ եւ 9251-ը աղջիկ. ըսել է թէ Գաղղիոյ բոլոր բնակիչներուն 1669-ին մէկը խուլ եւ համր է: Կոյրերուն համրանքն է 30 հազար 214, որոց 16 հազար 469-ը մանչ, եւ 13 հազար 756-ը աղջիկ. որով 1201 բնակչին մէկը կոյր կլինի: Այս թիւերը ո՛րքան ալ շատ երեւան,

կարգէ դուրս շատութիւն մը չունին՝ Գաղղիոյ պէս բազմամարդ երկրի մը մեծութեանը նայելով. դիտելուն այս է որ այն քաղաքակիրթ տէրութեան մէջ բոլոր այն համրերն ու կոյրերը տէրութեան ծախքովը բացուած համրանոցներու ու կուրանոցներու մէջ կգարմանուին ու կը դատտիարակուին ամէն տեսակ մարդասիրական խնամքներով:

ՊՈՆԱՓԱՐԹԵԱՆՑ ԵՒ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐԱՅ ԱԶԳԱՅՈՒԹԻՒՆԸ.

Գաղղիոյ Փէի լրագիրը այնպիսի ազգաբանութիւն մը կընէ իւր ետքի թիւերէն մէկուն մէջ որ նափովէոն Գ կայսրը Օսմանեան արքային ազգական կեցնէ: Սուլդան Համիտին օրերը էմէ Տիւպիւք տը Ռիվէրի անունով աղջիկ մը Մարթինիկէ կղզիէն Գաղղիա կըբերուի՝ տասը տարեկան ատե-

նը, եւ նանթ քաղաքին մէջ մարապետներու վանք մը կըբերուի ուսում սովորելու համար: Ունի տարիէն երբոր նաւ կմրտնէ Մարթինիկէ դառնալու, ձէգայիքի հուզկահարի մը ձեռք կընկնի, որ կտանի Ռիվէրին ձէգայիքի պէյին կծախէ, եւ նա ընծայ կյուղարկէ զնա Ապտիւլ - Համիտին՝ որ

իրեն թագուհի կընէ Ռիվէրին, եւ անկէջ կծնանի սուլդան Մահմուտը: Արդ այս Ռիվէրի ըսուած տիկինը ազգական է եղեր այժմու նափուլէոն Կայսեր մեծ մօրը կամ մամուն՝ որ կըսուէր ժօզէֆին տը - լա - փաժըրի:

Մեր լսածին նայելով՝ յիրաւի սուլդան Մահ-

մուտին մայրը օտարազգի է եղեր, բայց վրացի կամ հայ, եւ ոչ թէ Մարմինիկէէն կամ Դադղիայէն. սակայն փ էի լրագրոյն պատմածն ալ կամօք յիշատակեցինք. թերեւս աւելի ստոյգ տեղեկութիւն մը ելնէ ըստ ժամանակին այս երկու կարծեաց մէկուն վրայ:

ՎԱԳԻԻ ՄԸ ՎԵՀԱՆՁՆՈՒԹԻՒՆԸ.

Փարիզու կենդանաբանական պարտիզին մէջ ահագին վագր մը կայ Ափրիկէի Սենեկալ ըսուած նահանգէն բերուած՝ խիստ կատաղի: Ասոր կերակուրը ոչ միայն հում միս է, հապա նաեւ ողջ ճագարներ (ատա թալշանը) ու հաւեր: Մօտերս վագրը իւր առջեւը ձգուած հաւերէն մէկուն խնայեր է՝ չէ դպած, եւ երկուքին մէջ այժմ մեծ

բարեկամութիւն մը ընկեր է. խեղճուկ հաւը համարձակ կ'վազվրուտէ վանդակին մէջ, կխաղայ վագրին հետ, ու նորա առջեւը նետուած կերակուրները կ'կրտցէ, եւ վագրը ամենեւին ձայն չհաներ:—Այն հաւուն որ հարցընես՝ անշուշտ կըսէ թէ վագրը շատ հեզ՝ շատ սիրուն ու շատ պատուական կենդանի է:

ՈՒՇ ԴԱՏԱՍՏԱՆ ԿՏՐԵԼՈՒՆ ՄԷԿ ՎՆԱՍՐ.

Հարաւային Ամերիկոյ Փերու նահանգին Լիմա քաղաքը՝ մօտերս երկու գող Անգղիացւոյ մը վրայ կ'վազեն: Անգղիացին գողերուն մէկը կ'զարնէ կմեղցընէ. միւսը կ'փախչի. Անգղիացին կ'վազէ ետեւէն, կ'բռնէ զնա եւ դատաւորաց ձեռքը կուտայ: Դատաւորները կ'գովեն Անգղիացւոյն քաջութիւնը, բայց գողին դատաստանը տեսնելու

մտքով՝ կ'առնուն Անգղիացին ալ առանձին բանտ մը կ'դնեն, եւ հոն կ'մոռնան զինքը: Վեց օրէն յետոյ ներս մտնեն տեսնեն որ խեղճ Անգղիացին մեռեր է. քովն ալ թղթի կտորի մը վրայ այս խօսքը գրեր թողուցեր է թէ «Կմեռնիմ քաղցածութենէ ու Փերուի կառավարութեան արդարութենէն»:

ՀԱՆՆԵԼՈՒԿ.

Ո՞վ կայ ի տան

Եւ ի բանտի,

Ի պալատան

Եւ ի դաշտի.

Ըզնա աղբիւր ունի Տըփիսիս,

Ըզնա աղբիւր գետըն Տիգրիս.

Նոյն աւարտումն է Եփրատի,

Եւ գլուխ եւ ծայրըն Տըզմուտի:

Օրագրոյս Սեպտեմբերի 15-ին հանելուկն է ՀԱՆՆԵԼՈՒԿ: